

การค้าระหว่างประเทศ (International Trade)

ปัจจุบันนี้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จำเป็นต้องติดต่อพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประเทศใดที่พยายามจะอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ติดต่อกับต่างประเทศ ดำเนินนโยบายปิด จะพบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนั้นจะเชื่องช้าและมาตรฐานการครองชีพของประชาชนจะอยู่ในระดับต่ำ ประชาชนต้องบริโภคสินค้าและบริการที่ผลิตได้ในประเทศเท่านั้น ไม่มีโอกาสที่จะบริโภคสินค้าและบริการที่จำเป็นในการครองชีพ

ประเทศใดที่จะพยายามผลิตสินค้าและบริการทุกประเภทโดยไม่มีการนำเข้าหรือส่งออก ประเทศนั้นจะพัฒนาได้ช้า และมาตรฐานการครองชีพของประชาชนจะต่ำ ถ้าพิจารณาในแง่ของบุคคลจะช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น กล่าวคือ ถ้าบุคคลพยายามปลูกข้าว ปลูกผัก ปลูกผลไม้ เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง พอกหนึ่งสัตว์และเย็บรองเท้าไว้ใช้เอง ปลูกฝ้าย ทอผ้า เย็บเสื้อผ้าเอง มาตรฐานการครองชีพของประชาชนนั้นจะต่ำมาก เพราะแต่ละประเทศมีทรัพยากร ความชำนาญ แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคลหรือประเทศ การดำเนินนโยบายช่วยตนเองอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นไปได้ยาก

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ

การประกอบธุรกิจด้านการซื้อขายสินค้าและบริการหรือที่เรียกว่า การพาณิชย์ (Commerce) ประกอบด้วย การค้าภายในประเทศและการค้าต่างประเทศ รวมทั้งธุรกิจประเภทอื่นที่สนับสนุนการค้า เช่น ธนาคาร การประกันภัย การขนส่ง สำหรับการดำเนินนโยบายและการบริหารงานด้านการพาณิชย์จะมีรูปแบบและลักษณะที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจและการเมืองของแต่ละประเทศ โดยทั่วไปมีอยู่ 2 ระบบ คือ ระบบทุนนิยม (Capitalism) และระบบสังคมนิยม (Socialism) สำหรับระบบทุนนิยม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ระบบเสรีนิยม หรือระบบตลาด (Market Economy) จะให้ความสำคัญต่อเสรีภาพของบุคคลในการประกอบธุรกิจการค้าและเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่าง ๆ โดยรัฐบาลจะเปิดโอกาสให้เอกชนแข่งขันกันอย่างเสรี แต่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจการค้าน้อยที่สุด โดยจะทำหน้าที่เพียงกำกับดูแลและออกกฎระเบียบต่าง ๆ เฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น ส่วนระบบสังคมนิยมนั้น รัฐบาลจะเข้าควบคุมการประกอบธุรกิจการค้าและเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ รวมทั้งจัดสรรรายได้และแบ่งปันผลผลิตให้กับประชาชน

อดัม สมิธ (Adam Smith) นักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของโลก กล่าวว่า การผลิตของแต่ละประเทศเหมือนกับผลผลิตของโรงงาน การที่แต่ละประเทศผลิตสินค้าทั้งที่มีความเชี่ยวชาญและไม่มีความเชี่ยวชาญจะทำให้ผลผลิตรวมน้อยกว่ากรณีที่แต่ละประเทศผลิตสินค้าเฉพาะชนิดที่มีความเชี่ยวชาญเพียงชนิดเดียว ซึ่งจะทำให้ผลผลิตรวมของโลกเพิ่มสูงขึ้นด้วย โดยการที่แต่ละประเทศจะสามารถสร้างความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าบางชนิดขึ้นมาได้นั้นจะต้องมีการแบ่งงานกันทำในระดับระหว่างประเทศ และเมื่อประเทศใดมีความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าชนิดใดประเทศนั้นก็จะมีรายได้เปรียบในการผลิตสินค้านั้นต่อประเทศอื่น และถ้าประเทศใดสามารถผลิตสินค้านั้นได้เท่ากับประเทศอื่น โดยใช้ชั่วโมงแรงงานน้อยกว่าประเทศอื่น ถือว่าประเทศนั้นมีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ในการผลิตสินค้านั้นต่อประเทศอื่น ๆ

หลักการดังกล่าวนี้ อดัม สมิธ จึงเสนอว่า ถ้าให้ประเทศที่มีความได้เปรียบดังกล่าวผลิตเฉพาะสินค้าชนิดที่ได้เปรียบนั้นเพื่อการส่งออก และให้นำเข้าสินค้าชนิดที่ไม่มีความได้เปรียบมาตอบสนองความต้องการในประเทศ ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยมีความได้เปรียบในการผลิตข้าวมากกว่าประเทศใด ๆ ในโลก ก็ควรส่งออกข้าวไปยังประเทศอื่นที่มีความต้องการข้าว ในขณะที่เดียวกันก็นำเข้าเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ จากประเทศที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้านั้น ๆ

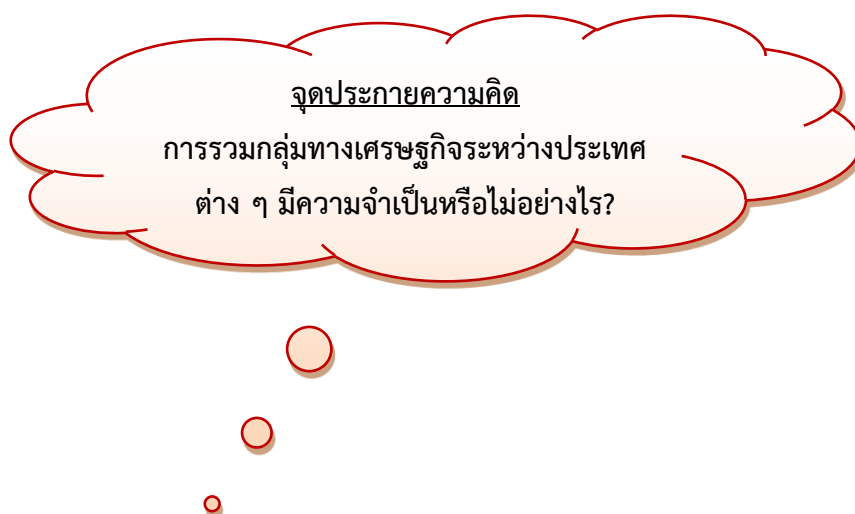
ความหมายของการค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศ หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้า และการบริการระหว่างประเทศหรืออีกนัยหนึ่ง หมายถึง การติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศหนึ่งกับอีกประเทศหนึ่ง ประกอบด้วย การส่งสินค้าและบริการออกนอกประเทศและการนำสินค้าและบริการเข้าสู่ประเทศประกอบด้วย การซื้อสินค้าและบริการจากประเทศอื่น เรียกว่า **การนำเข้า (Import)** ในขณะที่การขายสินค้าและบริการให้กับประเทศอื่น เรียกว่า **การส่งออก (Export)** ในการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศนั้น แต่ละประเทศจะเลือกผลิตสินค้าและบริการที่ตนมีความชำนาญ มีความถนัด มีปัจจัยการผลิตที่เอื้ออำนวย ซึ่งจะช่วยให้ต้นทุนการผลิตต่ำ ซึ่งประเทศผู้ผลิตหรือส่งออกก็จะได้ประโยชน์ เนื่องจากสามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูงโดยมีต้นทุนต่ำเพื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ดังนั้น การค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากมีสินค้าและบริการและทำให้ผู้บริโภคในแต่ละประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากมีสินค้าและบริการหลากหลายชนิดให้เลือกซื้อในราคาถูกกว่าที่จะผลิตเองภายในประเทศ และเรียกผลต่างระหว่างมูลค่าการส่งออกกับมูลค่าการนำเข้าว่า **การส่งออกสุทธิ (Net Export)** อันเป็นการแสดงถึงดุลการค้า (**Balance of trade**) ของประเทศ

การค้าระหว่างประเทศเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ มี 2 ลักษณะได้แก่

1. การส่งออกสินค้า การค้าต่างประเทศโดยการส่งออกมีประโยชน์หลายประการ เช่น ทำให้เกิดรายได้ซึ่งเงินตราต่างประเทศที่สำคัญ ช่วยเพิ่มรายได้ของผู้ผลิต ช่วยให้การค้าการลงทุนเพิ่มขึ้น รัฐบาลมีรายได้จากอากรขาออกและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และกรณีประเทศที่กำลังพัฒนาที่หนี้สินมากจะช่วยให้มีความสามารถชำระคืนหนี้สินได้

2. การนำเข้าสินค้า ประโยชน์ของการนำเข้าสินค้ามีหลายประการ เช่น ประชาชนในประเทศมีสินค้าอุปโภคบริโภคสมบูรณ์และมีราคาที่เหมาะสม การนำเข้าสินค้าเข้าเป็นการเพิ่มการลงทุนทำให้รัฐบาลมีรายได้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าเข้าจากประเทศอุตสาหกรรมจะเป็นตัวกระตุ้นการผลิตสินค้าประเภทอุตสาหกรรมภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพสูงได้

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการติดต่อระหว่างประเทศ เนื่องมาจาก

1. ประเทศต่าง ๆ มีทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกัน กล่าวคือ บางประเทศมีที่ดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก บางประเทศอุดมด้วยแร่ธาตุ น้ำมัน ถ่านหิน บางประเทศมีพื้นที่เป็นป่าเขาหรือส่วนใหญ่เป็นทะเลทรายแห้งแล้ง ภูมิอากาศของแต่ละประเทศก็แตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างของทรัพยากรธรรมชาติ ดังกล่าว จึงทำให้แต่ละประเทศผลิตสินค้าได้แตกต่างกัน ประเทศในแถบตะวันออกกลางสามารถขุดเจาะน้ำมันได้ แต่ไม่สามารถปลูกข้าวได้ จึงทำให้ต้องส่งน้ำมันออกขายต่างประเทศและซื้อข้าวจากต่างประเทศ เช่น ประเทศไทย เวียดนาม แทน นอกจากหลาย ๆ ประเทศจะมีทรัพยากรต่างชนิดกันแล้ว หลาย ๆ ประเทศก็อาจจะมีทรัพยากรชนิดเดียวกันแต่ก็มีปริมาณแตกต่างกัน บางประเทศอาจมีทรัพยากรบางชนิดมากเกินไปจนความต้องการ บางประเทศอาจจะมีทรัพยากรบางชนิดน้อยกว่าความต้องการ เช่น ประเทศไทย มีที่ดินอุดมสมบูรณ์สามารถปลูกข้าวได้เกินกว่าความต้องการการบริโภคภายในประเทศ แต่ประเทศคูเวตมีที่ดินน้อยและไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกข้าวจึงปลูกข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ จึงทำให้ประเทศคูเวตต้องสั่งซื้อข้าวจากประเทศไทย เป็นต้น

2. ประเทศต่าง ๆ มีรสนิยมในการบริโภคสินค้าแตกต่างกัน กล่าวคือ บางประเทศผลิตสินค้าบางอย่างได้แต่สินค้าชนิดนั้นไม่เป็นที่นิยมหรือต้องการใช้ในประเทศทำให้มีการส่งสินค้านั้นไปขายต่างประเทศ เช่น สินค้าสิ่งทอประเภทเสื้อผ้าหนา ๆ ที่ทำความอบอุ่นให้แก่ร่างกายไม่เป็นที่นิยมในประเทศที่มีอากาศร้อน ๆ เช่น ประเทศไทย ดังนั้นเสื้อผ้าเหล่านั้นที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยก็จะเป็นการผลิตเพื่อส่งไปขายยังประเทศต่าง ๆ ที่มีอากาศหนาวเย็น หรือถ้าประชาชนในประเทศไทยนิยมใช้เฟอร์นิเจอร์ที่ทำมาจากเหล็กกล้า ซึ่งไม่สามารถผลิตได้ในประเทศก็ต้องมีการสั่งซื้อเฟอร์นิเจอร์ดังกล่าวเข้ามาในประเทศ ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศขึ้น

3. ประเทศต่าง ๆ ผลิตสินค้าที่ต้องการได้โดยเสียต้นทุนแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าแต่ละประเทศจะสามารถผลิตสินค้าชนิดที่ตนต้องการได้ แต่การผลิตขึ้นเองอาจจะทำให้เสียต้นทุนในการผลิตสูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนที่ประเทศอื่นผลิต ประเทศก็อาจจะตัดสินใจซื้อสินค้านั้นจากต่างประเทศทดแทนสิ่งที่จะผลิตขึ้นใช้เองในประเทศ เพราะจะทำให้ได้รับประโยชน์มากกว่า เช่น ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ต่างก็ปลูกข้าวโพดและทำฟาร์มเลี้ยงไก่ได้ แต่ประเทศไทยสามารถปลูกข้าวโพดและทำฟาร์มเลี้ยงไก่ได้โดยเสียต้นทุนต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตของประเทศญี่ปุ่น ดังนั้นประเทศญี่ปุ่นจึงไม่ปลูกข้าวโพดและทำฟาร์มเลี้ยงไก่เอง แต่จะซื้อข้าวโพดและเนื้อไก่จากประเทศไทย และทุ่มทุนการผลิตรถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งประเทศญี่ปุ่นสามารถผลิตได้โดยเสียต้นทุนต่ำกว่า และส่งสินค้าเหล่านั้นให้กับต่างประเทศ

จากปัจจัยที่ก่อให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ สามารถนำปัจจัยดังกล่าวมาจำแนกเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการการค้าระหว่างประเทศ ได้ดังนี้

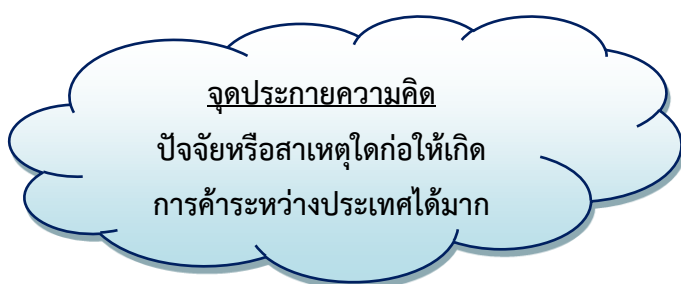
สาเหตุที่ทำให้เกิดการการค้าระหว่างประเทศ

1. ทรัพยากรการผลิตที่แตกต่างกัน การค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นเนื่องจากประเทศต่าง ๆ มีปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกันในปริมาณไม่เท่ากัน เช่น ประเทศญี่ปุ่นเลือกผลิตเครื่องจักร อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ และนำเข้าสินค้าเกษตร เนื้อสัตว์ จากประเทศออสเตรเลีย หากประเทศญี่ปุ่นทำการเกษตรและ ปศุสัตว์เอง จะมีต้นทุนการผลิตสูงมาก

2. รสนิยมของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน ถึงแม้แต่ละประเทศจะสามารถผลิตสินค้าและบริการชนิดเดียวกัน เช่น ประเทศไทยสามารถผลิตเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ในขณะที่ประเทศอิตาลีก็สามารถผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเช่นเดียวกัน แต่การที่ผู้บริโภคมีรสนิยมที่แตกต่างกัน ทำให้ถึงแม้จะมีราคาสูงกว่าสินค้าที่ผลิตในประเทศ แต่ผู้บริโภคก็พอใจที่จะเลือกซื้อ

3. ปริมาณการผลิต การผลิตสินค้าและบริการในปริมาณมาก จะมีผลทำให้ต้นทุนเฉลี่ยลดต่ำลง การผลิตครั้งละมากๆ จะช่วยให้ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยลดลงด้วย การค้าระหว่างประเทศจึงช่วยให้ผู้ผลิตสามารถผลิตในปริมาณมากๆ ได้เพราะมีผู้ต้องการซื้อสินค้าจำนวนมากขึ้น คือมีความต้องการซื้อจากทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วย

4. ต้นทุนการขนส่ง ค่าขนส่งวัตถุดิบและค่าขนส่งสินค้าสำเร็จรูป เป็นต้นทุนที่สำคัญอย่างหนึ่งของสินค้า ดังนั้นส่วนใหญ่แล้วอุตสาหกรรมจึงตั้งอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล จะตั้งอยู่ตามจังหวัดที่ติดชายทะเล เป็นต้น

ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศโดยการผลิตสินค้าบางชนิดส่งออกไปยังต่างประเทศ และการซื้อสินค้าบางชนิดจากต่างประเทศ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศที่ทำการค้าบางประการ ได้แก่

1. ทำให้ประเทศสามารถใช้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ กล่าวคือ เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศ ตลาดสินค้าจะขยายตัว การผลิตสินค้าภายในประเทศจะเป็นการผลิตไม่เฉพาะแต่เพื่อการบริโภคภายในประเทศเท่านั้น แต่เป็นการผลิตเพื่อตลาดต่างประเทศด้วย ทำให้ประเทศสามารถใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่ได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องทิ้งว่างไว้เลย ๆ เช่น ประเทศไทยมีที่ดินอุดมสมบูรณ์และมีโรงงานน้ำตาลทรายสามารถผลิตน้ำตาลทรายได้ สมมติผลิตได้ปีละ 6.8 ล้านเมตริกตัน แต่ความต้องการบริโภคน้ำตาลทรายภายในประเทศมีเพียงประมาณปีละ 3.1 ล้านเมตริกตัน ดังนั้นถ้าไม่มีการค้ากับต่างประเทศ ประเทศไทยก็ต้องผลิตน้ำตาลทรายลดลง และลดพื้นที่ในการปลูกอ้อยลง ซึ่งอาจจะไม่ได้มีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น ทำให้ต้องปล่อยที่ดินให้ว่างไว้เลย ๆ ชาวไร่บางกลุ่มจึงต้องว่างงาน รายได้ของชาวไร่ก็จะยิ่งลดลง การค้าระหว่างประเทศจึงช่วยทำให้ประเทศที่มีปัจจัยการผลิตเหลือใช้ สามารถใช้ปัจจัยการผลิตที่ตนมีอยู่ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

2. ช่วยทำให้ประเทศสามารถนำเข้าสินค้าต่าง ๆ ที่ต้องการ กล่าวคือ การค้าระหว่างประเทศทำให้ประเทศสามารถนำเข้าสินค้าที่ประเทศผลิตเองไม่ได้หรือผลิตได้น้อยกว่า เข้ามาสนองความต้องการบริโภคภายในประเทศ จึงเป็นการพึ่งพากันทางเศรษฐกิจ

3. ช่วยส่งเสริมการออมและการลงทุนภายในประเทศ เมื่อมีการผลิตสินค้าส่งออกไปขายต่างประเทศจะได้รับรายได้เพิ่มขึ้นและระดับรายได้ประชาชาติจะเพิ่มขึ้น การเพิ่มขึ้นของระดับรายได้ประชาชาติจะเพิ่มความสามารถในการออมและการลงทุนในประเทศเพิ่มมากขึ้น กำลังการผลิตสินค้าและบริการของประเทศก็จะขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต

4. ช่วยทำให้มีการแข่งขันกันประกอบการเพิ่มขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีการค้ากับต่างประเทศ ประเทศมีการส่งสินค้าออกไปขายแข่งขันกับสินค้าประเทศอื่น ๆ ในตลาดต่างประเทศ และมีการนำสินค้าเข้ามาขายแข่งขันกับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ การแข่งขันจะมีผลทำให้หน่วยธุรกิจจำเป็นต้องพยายามปรับปรุงกระบวนการผลิตการจัดการ และการตลาดให้มีประสิทธิภาพสูงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถแข่งขันกับหน่วยธุรกิจอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศได้

5. **ช่วยบรรเทาปัญหาด้านการคลังของทางรัฐบาล** เมื่อมีการค้าต่างประเทศ คือ มีการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปขายต่างประเทศ และนำสินค้าเข้ามาขายในประเทศ ทำให้รัฐบาลสามารถมีรายได้จากการเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ดังนั้นรัฐบาลจึงสามารถเก็บภาษีเงินได้เพิ่มขึ้นได้อีกด้วย รายได้ของรัฐบาลจึงเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้แล้วสามารถสรุปประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ ที่จะช่วยพัฒนาประเทศ โดยสรุปออกเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ ดังนี้

1. **ด้านการส่งสินค้าออก** มีประโยชน์ต่อประเทศ ดังนี้

1) การมีเงินตราต่างประเทศ การส่งสินค้าออกทำให้เกิดรายได้ซึ่งเป็นเงินตราต่างประเทศที่สำคัญ หากประเทศใดไม่มีการส่งสินค้าออกก็ไม่มีเงินตราต่างประเทศสำหรับซื้อสินค้าที่ต้องการ

2) การเพิ่มรายได้ของผู้ผลิต สินค้าที่ส่งออกช่วยเพิ่มรายได้ให้ผู้ผลิต โดยทำให้ผู้ผลิตจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ในราคาที่เหมาะสมและสำหรับสินค้าบางชนิดที่ผลิตได้เกินความต้องการของตลาดภายในประเทศ ผู้ผลิตก็สามารถขายออกสู่ตลาดต่างประเทศ หรือมีโอกาสขยายการผลิตได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการจ้างงาน เป็นการเพิ่มอำนาจการซื้อ และรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น

3) การเกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ สินค้าออกมีความหมายต่อภาวะการค้าและเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือ ในระยะที่มีการส่งสินค้าออกในมูลค่าที่เพิ่มขึ้น รัฐบาล ผู้ผลิต พ่อค้า ผู้ส่งออก ก็จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น สภาวะการค้าการลงทุนก็จะเพิ่มขึ้น มีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น เศรษฐกิจของประเทศจะเจริญขึ้นตามไปด้วย แต่ในระยะใดที่การส่งออกมีมูลค่าลดลง รายได้และอำนาจซื้อของประชาชนก็จะลดลงด้วย ขณะเดียวกันหากภาวะซบเซาก็จะส่งผลให้ธุรกิจด้านอื่น ๆ เช่น การธนาคาร การขนส่ง การจ้างงาน ซบเซาตามไปด้วย

4) การเป็นแหล่งรายได้ของรัฐบาลโดยในปีหนึ่ง ๆ ประเทศได้รับรายได้จากอากรขาออกและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

5) การมีความสามารถในการชำระหนี้สิน ในกรณีประเทศที่กำลังพัฒนามีหนี้สินมาก การส่งออกจะช่วยให้ประเทศมีความสามารถในการชำระหนี้สินได้ แต่ถ้าหากไม่สามารถส่งออกได้ ก็จะส่งผลกระทบต่อประเทศเจ้าหนี้ และหากมีจำนวนหนี้มากก็อาจทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจ้าหนี้ถูกกระทบกระเทือนอีกด้วย

2. ด้านการนำสินค้าเข้า มีประโยชน์ต่อประเทศ ดังนี้

1) การได้รับประโยชน์ของผู้บริโภค การนำสินค้าเข้าช่วยให้ประชาชนในประเทศมีสินค้าอุปโภค บริโภคสมบูรณ์ในราคาที่เหมาะสม เนื่องจากสินค้าบางชนิดประเทศผู้นำเข้าไม่สามารถทำการผลิตได้หรือผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้ผู้บริโภคได้บริโภคในสินค้าที่ราคาเหมาะสม

2) การเพิ่มการลงทุน กรณีการนำสินค้าเข้าเพื่อทำการผลิตหรือนำวัตถุดิบเข้ามาเพื่อใช้ในการผลิตย่อมจะก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น และส่งผลให้รายได้ประชาชนเพิ่มมากขึ้นด้วย

3) การมีรายได้เพิ่มขึ้นของรัฐบาล สินค้าเข้าจากต่างประเทศจะทำให้รัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นเพราะรายได้ของรัฐบาลส่วนหนึ่งมาจากการคำนวณภาษี

4) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเข้าจากประเทศอุตสาหกรรมจะเป็นตัวกระตุ้นการผลิตสินค้าประเภทอุตสาหกรรมภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นได้

กล่าวโดยสรุป การส่งสินค้าออกและการนำสินค้าเข้าเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยประโยชน์ที่ได้รับที่สำคัญของการส่งสินค้าออกได้แก่ การมีเงินตราต่างประเทศ การมีรายได้ของผู้ผลิต การเกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ การเป็นแหล่งรายได้ของรัฐบาล การมีความสามารถในการชำระหนี้สิน ส่วนประโยชน์ของการนำสินค้าเข้า ได้แก่ การได้รับประโยชน์ของผู้บริโภค การเพิ่มการลงทุน การมีรายได้เพิ่มขึ้นของทางรัฐบาล รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

นโยบายการค้าระหว่างประเทศ

นโยบายการค้าระหว่างประเทศ คือ นโยบายที่แต่ละประเทศใช้ในการนำสินค้าเข้า และส่งสินค้าออก ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็นนโยบายใหญ่ ๆ 2 นโยบาย คือ นโยบายแบบเสรี และ นโยบายแบบคุ้มกัน

1. นโยบายการค้าแบบเสรี (Free Trade Policy)

นโยบายการค้าแบบเสรี (Free Trade Policy) หมายถึง นโยบายที่ส่งเสริมให้มีการค้าระหว่างประเทศโดยประเทศที่ดำเนินนโยบายการค้าเสรี มักจะปฏิบัติตามแนวทาง ดังนี้

1. ไม่พยายามผลิตสินค้าทุกชนิดที่ต้องการเอง แต่จะผลิตสินค้าเฉพาะที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่เหลือเฟือและสามารถผลิตได้โดยใช้ต้นทุนต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตของประเทศอื่น และจะส่งสินค้าที่ตนผลิตได้ไปค้าขายแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ตนต้องการซึ่งประเทศอื่นผลิต

2. ไม่มีการตั้งกำแพงภาษีขาเข้าเพื่อกีดกันสินค้าจากต่างประเทศ แม้จะมีการเก็บภาษีขาเข้าบ้างแต่ก็เก็บได้ในอัตราที่ต่ำมาก

3. อัตราภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าชนิดใดก็ตามจะเป็นอัตราเดียวกันโดยไม่คำนึงว่าสินค้านั้นจะผลิตจากประเทศใด จึงไม่เป็นการกีดกันหรือให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าของบางประเทศ

4. ไม่มีการกำหนดข้อจำกัดทางการค้าอื่น ๆ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ เช่น การควบคุมการนำเข้า หรือกำหนดปริมาณหรือโควตาการนำเข้า (Import Quota) หรือการห้ามนำเข้า เป็นต้น

การดำเนินนโยบายการค้าเสรีจะเป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และประเทศที่ทำการค้าจะได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศ ดังที่ได้อธิบายไว้แล้ว อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ ประโยชน์ที่แต่ละประเทศจะได้รับจากการค้าระหว่างประเทศจะไม่เท่าเทียมกัน บางประเทศอาจได้รับประโยชน์มากกว่า บางประเทศอาจได้รับประโยชน์น้อยกว่า

นอกจากนี้การมุ่งผลิตสินค้าเฉพาะชนิดที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่เหลือเพื่อหรือสามารถผลิตได้โดยเสียต้นทุนต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตของประเทศอื่น ๆ นั้น ทำให้ประเทศที่ผลิตสินค้าจำกัดชนิดหรือบางประเทศอาจผลิตเพียงชนิดเดียว ก็จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศไม่มีเสถียรภาพ รายได้จากการส่งออกของประเทศจะผันแปรได้ง่ายตามการผันผวนของการค้าในตลาดโลก ซึ่งอาจทำให้ภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองและซบเซาได้ง่าย ดังนั้นหลาย ๆ ประเทศจึงมีความเห็นว่า แทนที่ประเทศจะดำเนินนโยบายการค้าเสรีแต่ละประเทศควรดำเนินนโยบายการค้าคุ้มกัน

2. นโยบายการค้าแบบคุ้มกัน (Protective Trade Policy)

เป็นนโยบายที่มุ่งสนับสนุนภาพการผลิตในประเทศ มีหลักการตรงกันข้ามกับนโยบายการค้าโดยเสรี คือรัฐบาลจะใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อจำกัดการนำเข้าและส่งเสริมการส่งออก วัตถุประสงค์ของนโยบายการค้าแบบคุ้มกัน พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อให้ประเทศช่วยตนเองได้เมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน เช่น เมื่อเกิดสงครามขึ้น อาจจะไม่มียานยนต์ที่จำเป็นบางอย่างใช้ เพราะไม่สามารถนำเข้าตามปกติได้ ในยามปกติจึงควรเตรียมการผลิตสินค้าที่จำเป็นสำรองไว้

2. เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายใน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เพิ่งเกิดใหม่ ถ้ารัฐบาลไม่ห้ามสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาตีตลาด อุตสาหกรรมภายในจะต้องเลิกล้มกิจการ

3. เพื่อป้องกันการทุ่มตลาด การทุ่มตลาด ได้แก่ การส่งสินค้าไปขายประเทศอื่น ในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนเพื่อทำลายคู่แข่งในตลาดต่างประเทศ และเมื่อทุ่มตลาดสำเร็จได้ครองตลาดแห่งนั้นแล้วก็จะเพิ่มราคาสินค้าให้สูงขึ้นในเวลาต่อมา

4. เพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลการค้า การขาดดุลการค้า คือ มูลค่าสินค้าที่ส่งไปขายต่างประเทศน้อยกว่ามูลค่าสินค้านำเข้า ทำให้ต้องเสียเงินตราต่างประเทศออกไป จำนวนมาก จึงต้องแก้ไขโดยจำกัดการนำเข้าและส่งออกให้มากขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินนโยบายการค้าคุ้มกัน จะมุ่งส่งเสริมการส่งสินค้าออกและกีดกันการนำสินค้าเข้า คือ

1. การตั้งกำแพงภาษี (Tariff Wall) จะใช้วิธีการจัดเก็บภาษีศุลกากรจากสินค้านำเข้าหลายอัตรา คือ จัดเก็บภาษีศุลกากรตั้งแต่ 2 อัตราขึ้นไปในสินค้าชนิดเดียวกัน และเลือกใช้อัตราสูงแก่สินค้าที่ต้องการจะกีดกันมิให้นำเข้า ซึ่งเป็นมาตรการทางอ้อม

2. การควบคุมสินค้า อาจเป็นการห้ามโดยเด็ดขาดหรือกำหนดโควตา (Quota) ให้นำเข้าหรือส่งออก

3. การให้การอุดหนุน (Subsidies) เช่น การจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่ผู้ผลิต ลดภาษีบางอย่างให้ เป็นต้น

4. การทุ่มตลาด (Dumping) คือ การส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศในราคาที่ต่ำกว่าราคาขายภายในประเทศ และด้วยราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ซึ่งมี 3 กรณี คือ

1) การทุ่มตลาดเฉพาะกิจ เพื่อล้างสินค้าเก่าที่ค้างสต็อก หรือเป็นสินค้าที่ล้าสมัย หรือเป็นสินค้าที่ไม่ขายภายในประเทศ เพื่อรักษาระดับราคาสินค้านั้นในตลาดภายในไว้

2) การทุ่มตลาดเป็นการชั่วคราว เป็นนโยบายที่จะส่งสินค้าไปขายต่างประเทศในราคาต่ำกว่าตลาดภายในประเทศเป็นการชั่วคราว และบางครั้งต้องขายต่ำกว่าทุน โดยมีเหตุผลดังนี้ คือ

- แสวงหาตลาดใหม่ในต่างประเทศ
- กำจัดคู่แข่งซึ่งมีประสิทธิภาพในการผลิต
- กีดกันมิให้คู่แข่งเข้ามาแย่งตลาดที่ครองอยู่
- ตอบแทนการกระทำของผู้อื่น

3) การทุ่มตลาดเป็นการถาวร เป็นการทุ่มตลาดระยะยาว ซึ่งปกติจะไม่ทุ่มขายในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต และที่สามารถดำเนินการทุ่มตลาดได้เนื่องจากการผลิตภายในประเทศขยายตัวสูงขึ้น และรัฐบาลให้เงินอุดหนุน โดยทั่วไปการส่งสินค้าไปทุ่มตลาดต่างประเทศมักกระทำเป็นการชั่วคราวเพื่อจำกัดคู่แข่ง และเมื่อสามารถผูกขาดตลาดได้แล้ว ก็จะขึ้นราคาสินค้าเพื่อชดเชยภายหลัง

5. ข้อตกลงทางการค้า นับเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการดำเนินนโยบายการค้าคุ้มกัน เพื่อให้สิทธิหรือฐานะทางการค้าเป็นพิเศษแก่ประเทศคู่สัญญา

6. การควบคุมเงินตราต่างประเทศ ธนาคารกลางจะควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ รวมทั้งอุปสงค์และอุปทานของเงิน เพื่อสกัดกั้นการไหลออกของเงิน และพยายามดูดเงินตราต่างประเทศเข้ามาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ดุลการค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศย่อมมีการบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นในระยะเวลาหนึ่ง ๆ ส่วนใหญ่ใช้เวลา 1 ปี เพื่อจะได้เกิดการเปรียบเทียบมูลค่าของสินค้าที่ส่งออกไปขายต่างประเทศกับมูลค่าสินค้าที่สั่งซื้อเข้ามา ซึ่งเรียกว่า ดุลการค้า (Balance or Trade) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ดุลการค้า หมายถึง ส่วนต่างระหว่างมูลค่าของสินค้าส่งออกกับมูลค่าของสินค้านำเข้าในรอบ 1 ปี

ลักษณะโดยทั่วไปของดุลการค้าแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ดุลการค้าสมดุล (Equilibrium Balance of Trade) หมายถึง ดุลการค้าที่มูลค่าของสินค้าส่งออกและมูลค่าสินค้านำเข้าเท่ากันในรอบระยะเวลาเดียวกัน ลักษณะดุลการค้าลักษณะนี้ไม่ค่อยเกิดขึ้นจริง เพราะโอกาสของมูลค่าของสินค้าส่งออกและมูลค่าสินค้านำเข้าจะเท่ากันพอดีไม่มี
2. ดุลการค้าขาดดุล (Deficit Balance of Trade) หมายถึง ดุลการค้าที่มูลค่าของสินค้าส่งออกน้อยกว่ามูลค่าสินค้านำเข้าในรอบระยะเวลาเดียวกัน
3. ดุลการค้าเกินดุล (Surplus Balance of Trade) หมายถึง ดุลการค้าที่มูลค่าของสินค้าส่งออกมากกว่ามูลค่าของสินค้านำเข้าในรอบระยะเวลาเดียวกัน

การบันทึกสถิติการค้า การส่งออก-นำเข้า จะทำให้ทราบถึงดุลการค้า และสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนหรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศได้

ปัญหาที่เกิดจากการค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศอาจก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญบางประการแก่บางประเทศที่ทำการค้า ซึ่งถ้าประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศกำลังพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ปัญหาที่สำคัญดังกล่าว ได้แก่

1. ปัญหาการขาดดุลการค้า กล่าวคือ เมื่อประเทศซื้อสินค้าเข้าประเทศเป็นมูลค่าสูงกว่ามูลค่าสินค้าที่ส่งออก ประเทศมีดุลการค้าขาดดุล ถ้าการขาดดุลในดุลการค้าเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ประเทศจะต้องกู้เงินจากต่างประเทศมาใช้จ่ายในการซื้อสินค้าเข้า การกู้ยืมมาก ๆ ก็จะทำให้เป็นภาระแก่ประเทศในการชดเชยหนี้ต่อไป

2. ปัญหาอัตราการค้า ในที่นี้หมายถึงมูลค่าของสินค้านำเข้าและมูลค่าของสินค้าส่งออกไม่เท่ากัน กล่าวคือ ราคาสินค้านำเข้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ราคาสินค้าขั้นปฐมหรือสินค้าเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นประเทศที่เป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรกรรมและเป็นผู้นำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมมักจะต้องประสบปัญหาอัตราการค้าของตนลดลง การที่อัตราการค้าของประเทศลดลง(คือซื้อแพง แต่ขายให้ถูก) ทำให้ประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตรกรรมเป็นฝ่ายเสียประโยชน์ในการทำการค้ากับประเทศผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรม

3. ปัญหาการเลียนแบบบริโภคนิยม การติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ทำให้ประชาชนได้รู้เห็นระดับความเป็นอยู่ของคนต่างประเทศและสามารถนำเข้าสินค้าที่ผลิตขึ้นจากต่างประเทศได้ จะมีผลทำให้เกิดการเลียนแบบการบริโภคนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลียนแบบการบริโภคนิยมของคนในประเทศที่มีระดับความเป็นอยู่ที่ดีกว่า เช่น ประเทศไทยมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ จึงทำให้คนไทยเลียนแบบการบริโภคนิยมของคนต่างประเทศ โดยการสั่งซื้อสินค้าบริโภคนิยมทั้งที่จำเป็นและไม่จำเป็นต่าง ๆ มาใช้สนองความต้องการ เพื่อให้ตนเองมีระดับความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายเหมือนคนในต่างประเทศ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ เครื่องบันทึกภาพ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า รถยนต์ เป็นต้น การเลียนแบบการบริโภคนิยมของคนต่างประเทศนี้เองทำให้ประเทศต้องสูญเสียรายได้ให้แก่ต่างประเทศมากขึ้นและยังทำให้ผู้ผลิตภายในประเทศไม่กล้าลงทุนทำการผลิตสินค้าขายแข่งขันกับสินค้านำเข้า เพราะประชาชนในประเทศอาจจะไม่นิยมซื้อสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ

จุดประกายความคิด

ปัญหาด้านใดส่งผลกระทบต่อ
การค้าระหว่างประเทศมากที่สุด?